

Ramavtal om slutförvaring av radioaktivt avfall från European Spallation Source i SKB:s anläggningar

Parter:

1. **Svensk Kärnbränslehantering AB**, org nr 556175-2014, Box 250, 101 24 Stockholm, ("SKB"), och
2. **European Spallation Source ERIC**, org. nr 768200-0018, Box 176, SE-221 00 Lund ("ESS"),

var och en även kallad "**Part**" och tillsammans kallade "**Parterna**".

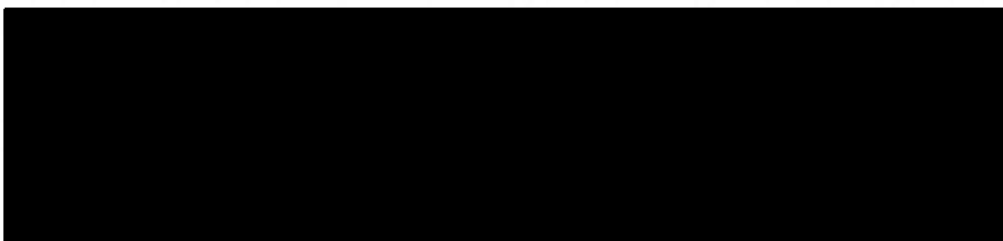
BAKGRUND

SKB ägs av den svenska kärnkraftsindustrin. SKB ansvarar på uppdrag av sina ägare för omhändertagande av det använda kärnbränsle och det radioaktiva avfall som uppkommer vid driften av ägarnas kärnkraftverk.

ESS är ett europeiskt infrastrukturkonsortium (ERIC) enligt EU-förordningen 723/2009 daterad den 25 juni 2009. ESS har under 2014 fått tillstånd enligt miljöbalken (mark- och miljödomstolen i Växjö, M 1007-12) och strålskyddslagen (Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM2014-127) att anlägga en spallationsanläggning utanför Lund ("**Anläggningen**"). Av tillstånden följer att Anläggningen inte får tas i provdrift och att radioaktivt avfall inte får produceras innan ESS visat att det finns en avfallshanterare som kan ta emot och slutförvara det radioaktiva avfallet.

SKB driver en anläggning för slutförvaring av kortlivat låg- och medelaktivt avfall ("**SFR**") och gav den 18 december 2014 in tillståndsansökningar avseende utbyggnad av denna. SKB planerar vidare att i framtiden anlägga en anläggning för slutförvaring av långlivat låg- och medelaktivt avfall ("**SFL**"). Syftet med båda dessa anläggningar är att tillgose SKB:s ägares, eller deras dotterbolags, behov av slutförvaring av avfall från deras kärnkraftverk.

Nuvarande tillstånd för SFR omfattar inte det kommande avfallet från Anläggningen. SKB har inte heller beaktat detta avfall i ansökningarna om utbyggnad av SFR. SKB bedömer emellertid att det kan finnas förutsättningar att i framtiden ansöka om och erhålla de tillstånd och godkännanden som behövs för slutförvaring av en del av avfallet från Anläggningen i SFR.

ESS har uttalat önskemål om att SKB ska slutförvara avfall från Anläggningen i SFR och SFL. SKB har ställt sig positivt till att utvärdera möjligheterna för detta, och att slutförvara avfallet givet resultatet av dessa utvärderingar.

Parterna har därför träffat följande Ramavtal ("Ramavtalet").

1. RAMAVTALETS SYFTE

- 1.1 Detta Ramavtal syftar till att reglera Parternas grundläggande åtaganden rörande slutförvaring av radioaktivt avfall från Anläggningen i SFL och/eller SFR.
- 1.2 För att genomföra dessa åtaganden krävs att Parterna stegvis ingår ett eller flera särskilda avtal, enligt punkten 3 nedan, vilka närmare reglerar Parternas specifika åtaganden och den ersättning som ska betalas härför ("Specialavtal"). En förutsättning för att Parternas successiva åtaganden enligt punkterna 2 och 4 nedan ska bli bindande är således att Specialavtal som omfattar det relevanta åtagandet och ersättningen träffas mellan Parterna.
- 1.3 Om inte annat uttryckligen anges i ett Specialavtal ska de bestämmelser som anges i detta Ramavtal äga tillämpning på samtliga Specialavtal som parterna ingått eller kan komma att ingå. I fall av motstridighet mellan detta Ramavtal och ett Specialavtal, där det inte uttryckligen i Specialavtalet angetts att det har företräde, ska bestämmelserna i detta Ramavtal äga företräde.
- 1.4 I detta Ramavtal redovisas även vissa av Parterna överenskomna principer för kommande förhandlingar om Specialavtal.

2. SKB:S ÅTAGANDEN

- 2.1 SKB åtar sig att slutförvara radioaktivt avfall från Anläggningen i SFL och/eller SFR under de förutsättningar och på de villkor som anges i detta Ramavtal och de Specialavtal som har ingåtts eller kan komma att ingås samt i de tillstånd och andra myndighetsgodkännanden som vid var tid gäller för respektive slutförvar.
- 2.2 Det ankommer på SKB ensamt att avgöra huruvida ett visst avfallsslag från anläggningen ska slutförvaras i SFL eller SFR. Hänsyn skall därvid bland annat tas till avfallets innehåll av radioaktiva ämnen och av miljöstörande ämnen, erhållna tillstånd, samt tillgänglig slutförvarsvolym i SFL respektive SFR.
- 2.3 SKB:s åtagande innefattar såvitt avser SFL att SKB ska beakta avfallet från anläggningen i bl.a. design- och säkerhetsstudier samt platsundersökningar, samt utföra de utredningar, undersökningar, säkerhetsredovisningar, ansökningar och övriga åtgärder som behövs för att erhålla alla tillstånd, godkännande och liknande som behövs för att slutförvara låg- och medelaktivt avfall från Anläggningen i SFL.
- 2.4 Parterna är införstådda med att avfallet från Anläggningen inte har beaktats i SKB:s ansökan om utbyggnad av SFR av den 18 december 2014. En förutsättning för SKB:s åtagande avseende SFR är därför att slutförvarsvolym i

SFR blir tillgänglig för avfallet från Anläggningen. Om sådan volym blir tillgänglig åtar sig SKB att göra de utredningar, undersökningar, säkerhetsredovisningar, ansökningar och övriga åtgärder som behövs för att erhålla alla tillstånd, godkännanden och liknande som behövs för att slutföra en del av avfallet från Anläggningen i SFR. Detta arbete kan påbörjas när SKB fått tillstånd till utbyggnad av SFR eller tidigare om sådant arbete kan utföras utan att störa pågående tillståndsprocess och slutförvarsvolym bedöms bli tillgänglig.

- 2.5 En förutsättning för SKB:s åtagande att slutförvara radioaktivt avfall från Anläggningen är att SKB erhåller alla nödvändiga tillstånd och godkännanden från regeringen, Strålsäkerhetsmyndigheten ("SSM"), mark- och miljödomstolen och andra myndigheter för att anlägga och driva SFL samt för att bygga ut SFR. Dessutom kan ytterligare tillstånd och godkännanden komma behövas innan det blir möjligt att ta emot avfall från Anläggningen.
- 2.6 Parterna ska lojalt verka för att nödvändiga tillstånd och godkännanden meddelas SKB och att erforderliga Specialavtal ingås.
- 2.7 Inget i detta Ramavtal ska uppfattas som en skyldighet för SKB att bygga ut SFR eller att planera för eller anlägga SFL eller att fortsätta driften av någon av dessa anläggningar efter det att kärnkraftverkens behov av anläggningarna upphört. På motsvarande sätt ska inget i detta Ramavtal uppfattas som en skyldighet för ESS att deponera avfall från Anläggningen i SFR eller SFL.
- 2.8 För det fall Parterna ingår Specialavtal om slutförvaring av avfall från Anläggningen i SFR eller SFL åtar sig SKB att på begäran av ESS utvärdera möjligheterna att använda SKB:s transportsystem för transporter av avfall från Anläggningen till SFL respektive SFR. Åtagandet gäller under förutsättning att erforderliga Specialavtal om transporter ingås.

3. SPECIALAVTAL OM SFL, SFR OCH TRANSPORTER

- 3.1 Parterna har denna dag träffat ett Specialavtal som innebär att SKB ska beakta avfallet från Anläggningen vid design- och säkerhetsstudier samt platsundersökningar avseende SFL.
- 3.2 Parternas avser att ta upp förhandlingar om ytterligare Specialavtal gällande ansökan om tillstånd att slutförvara avfall från Anläggningen i SFL och om slutförvaring av avfall från Anläggningen i SFL i god tid innan SKB påbörjar arbetet med tillståndsansökningarna för SFL. Avtalet ska bl.a. reglera ESS ersättning till SKB avseende kostnader för säkerhetsredovisning och andra ansökningshandlingar, tillståndsprocesserna, konstruktion och anläggning, drift, förslutning och därmed sammanhängande frågor samt SKB:s åtagande att slutförvara avfall.
- 3.3 Parterna avser att ta upp förhandlingar om Specialavtal för slutförvaring av avfall från Anläggningen i SFR – om förutsättningarna som anges i 2.4 ovan uppfylls – senast i samband med att SKB påbörjar arbetet med de ändringar i säkerhetsredovisningen för SFR som krävs för att erhålla tillstånd för slutförvaring av avfall från Anläggningen. Avtalet ska reglera ESS ersättning till

SKB avseende tillståndsprocesserna, driften, förslutningen och därmed sammanhängande frågor samt ESS rätt att utnyttja anläggningen.

3.4 Parterna avser att ta upp förhandlingar om Specialavtal om transporter av avfall från Anläggningen till SFL och SFR i god tid innan ESS planerar att sända avfall från Anläggningen till SFL eller SFR.

3.5 Förhandlingar om framtida Specialavtal ska föras lojalt med det gemensamma målet att Specialavtal ska träffas baserat på de principer som regleras i detta Ramavtal. Parterna är medvetna om att slutförvar av avfall från Anläggningen kräver olika tillstånd och godkännanden från olika myndigheter samt att Parterna kan enas om den ersättning som ska utgå till SKB. Parterna åtar sig att efter bästa förmåga bidra till att sådana tillstånd och godkännanden meddelas.

4. ERSÄTTNINGSPRINCIPER AVSEENDE SFL OCH SFR

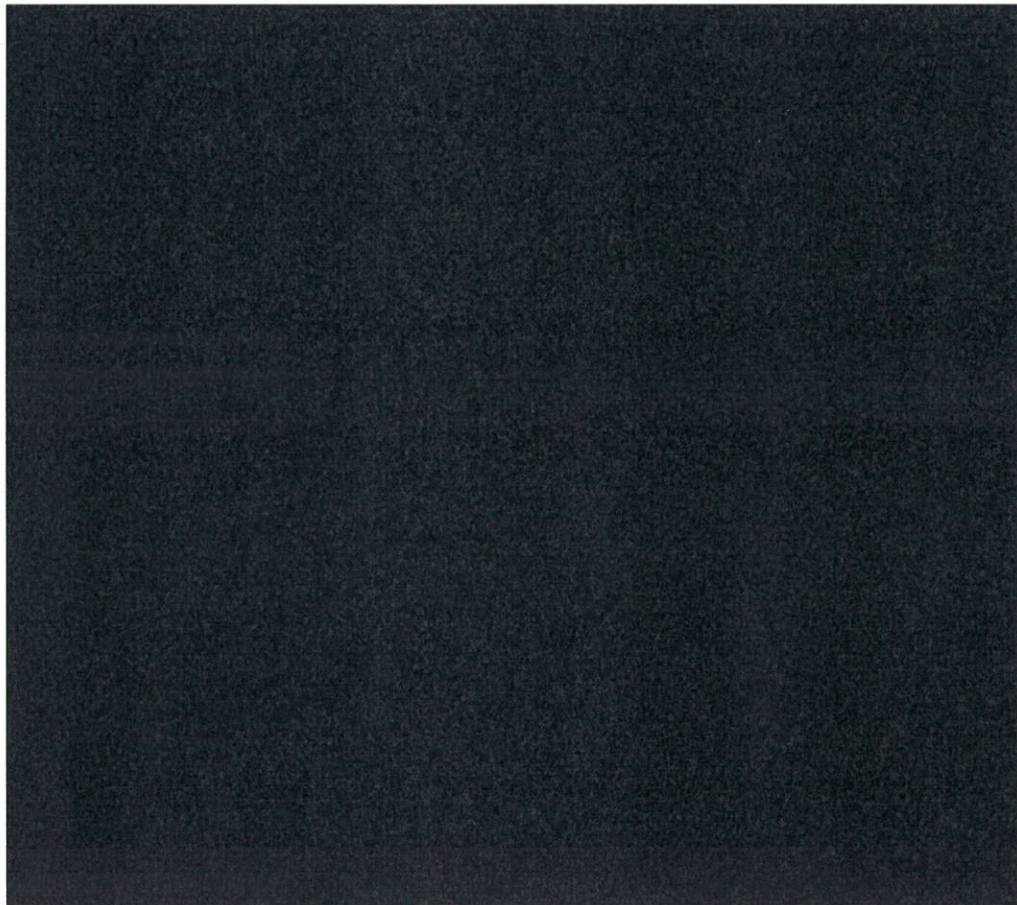
Ekonomisk ersättning som ska utgå från ESS till SKB för SKB:s åtaganden gällande SFL respektive SFR, eller i övrigt enligt detta Ramavtal, ska till alla delar regleras i Specialavtal, vari även relevanta betalningsbestämmelser ska anges. Som utgångspunkt för kommande förhandlingar om ersättning enligt Specialavtal är parterna ense om de principer som anges i punkterna 4.1-4.3 nedan, om inte annat överenskommes i ett Specialavtal.

4.1 Generella ersättningsprinciper

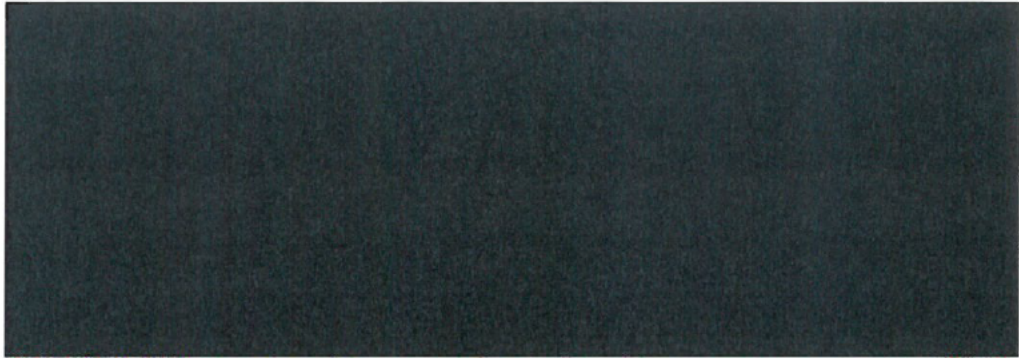
4.1.1

4.1.2

4.1.3

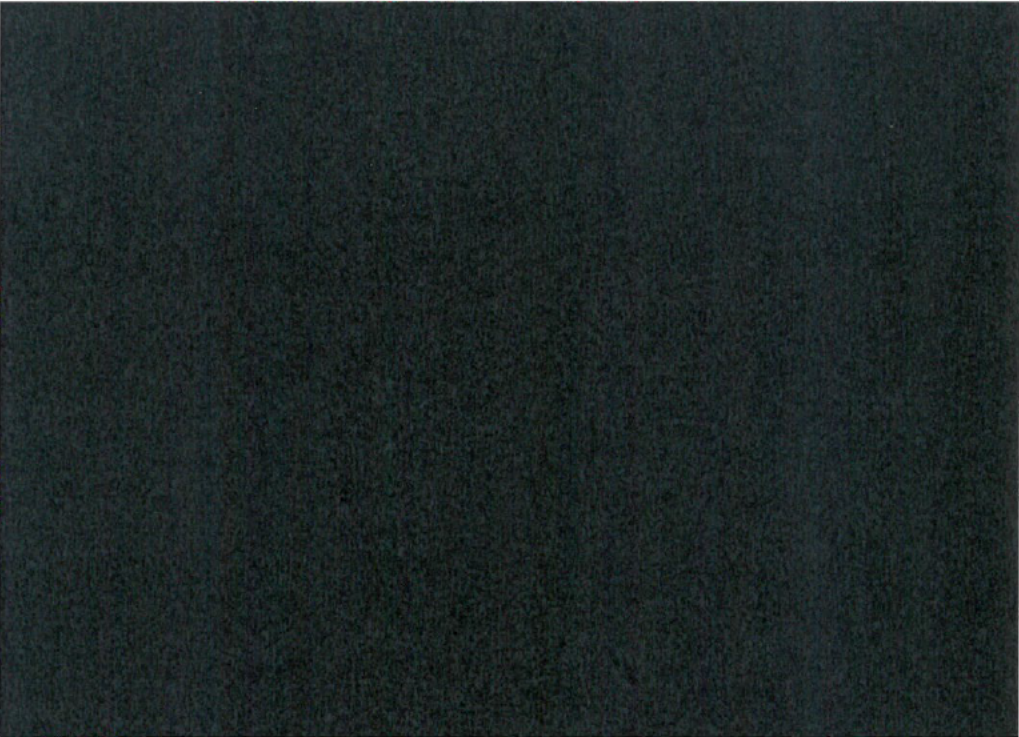

4.1.4

4.2 Princip för ersättning avseende SFL

4.2.1

4.2.2

4.2.3

4.3 Principer för ersättning avseende SFR

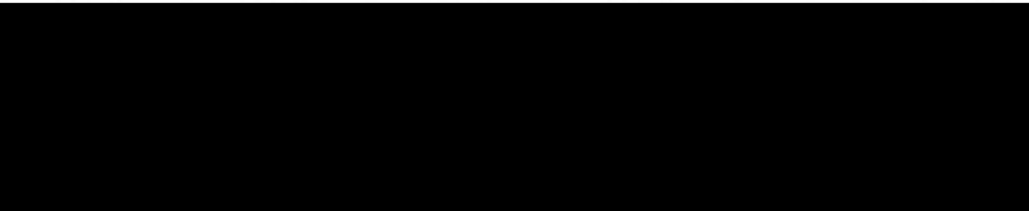
4.3.1

4.3.2

4.4 Säkerhet

4.4.1

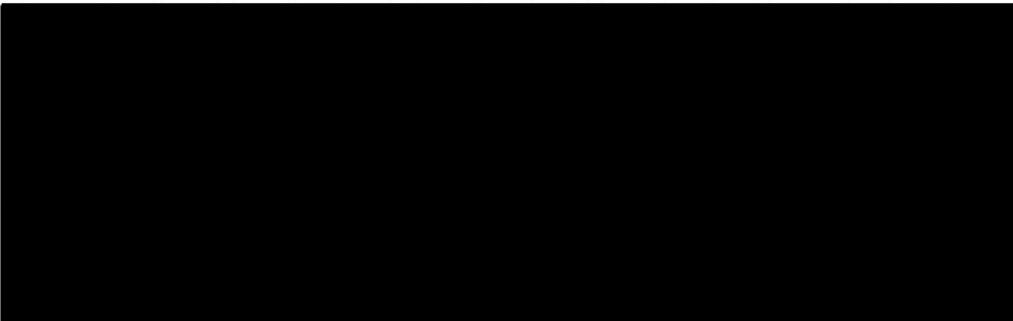
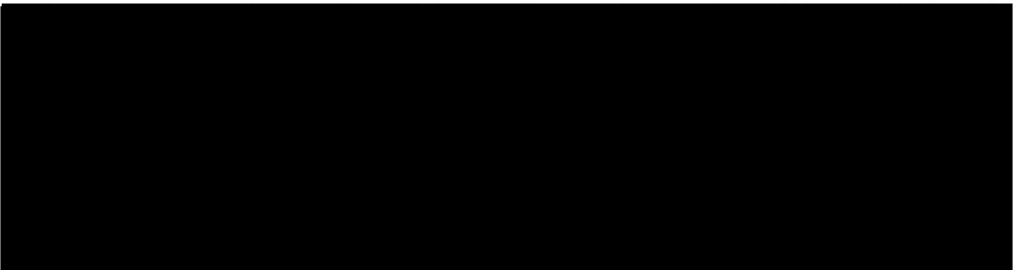
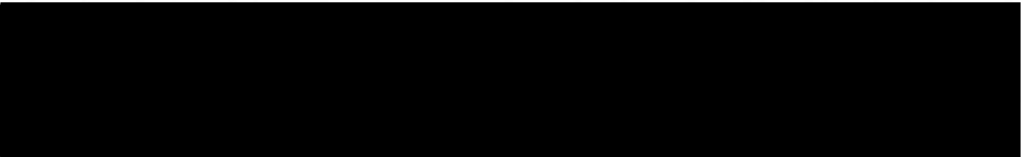

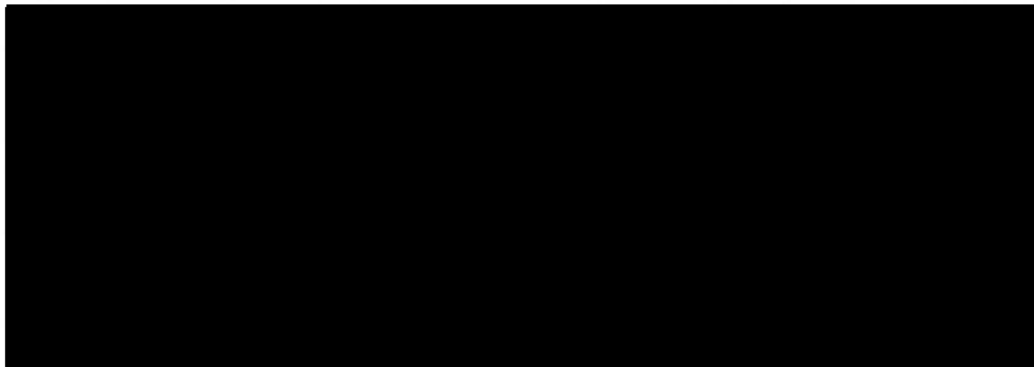
5. UNDERLAG FÖR PLANERING OCH KOSTNADSBERÄKNING

- 5.1 ESS ska fortlöpande hålla SKB informerat om det avfall som förväntas från Anläggningen, i den omfattning som behövs för att SKB på ett korrekt sätt ska kunna utforma SFL och SFR i enlighet med vid var tid gällande tidplan, bedöma fördelningen av avfall mellan anläggningarna, samt bedöma de framtida kostnaderna för att utveckla, uppföra, driva och försluta anläggningarna. ESS ska vidare fortlöpande hålla SKB informerat om gällande tidplaner för drift av Anläggningen. Informationen ska vara skriftlig. ESS har fullt ansvar för den information som lämnas och är medvetet om att utebliven, felaktig eller försenad information kan medföra merkostnader eller att SKB inte kan fullgöra sina åtaganden enligt Ramavtalet eller Specialavtal. Parterna ska därför i Specialavtal precisera hur information ska lämnas (omfattning, detaljeringsgrad m.m.) samt konsekvenser av förseningar eller brister i lämnad information. Parterna ska vid utformning av sådana bestämmelser i Specialavtal så långt möjligt beakta det sätt på vilket motsvarande information lämnas till SKB från dess ägare eller deras dotterbolag.
- 5.2 SKB ska inom tre (3) månader från det att SKB gett in en ny kostnadsberäkning till SSM enligt den s.k. finansieringsförordningen (2008:715), eller framtida författningar som kan komma att ersätta denna, delge ESS en beräkning av de totala framtida kostnaderna för SKB:s slutförvarsanläggningar, och kostnadernas fördelning i tiden.
- 5.3 ESS ska – bl.a. för att på ett korrekt sätt kunna tillhandahålla information enligt punkten 5.1 ovan – hållas löpande informerat av SKB om framdriften av projektet för SFL och om innehåll och resultat av de studier, rapporter, undersökningar och annan dokumentation som SKB upprättar med anledning av det förväntade avfallet från Anläggningen baserat på SKB:s åtaganden enligt detta Avtal. ESS ska även hållas informerat om hur projektet för utbyggnad av SFR fortlöper.
- 5.4 För uppföljning av genomförandet av Ramavtalet och för att garantera nödvändigt informationsutbyte mellan Parterna ska Parterna etablera en samsamarbetsgrupp. Denna ska sammanträda minst en gång per år och bland annat tillse att ESS erhåller insyn i SKB:s verksamhet med SFL och SFR.
- 5.5 ESS ska ha rätt att använda sådan information som avses i punkten 5.3 inom ramen för ESS-projektet och syftet att omhänderta/slutförvara avfall från Anläggningen, men inte för något annat ändamål. Denna rätt ska, i förekommande fall, även kvarstå efter uppsägning eller upphörande av detta Ramavtal.
- 5.6 ESS ska härutöver ha rätt att utse en representant till SKB:s s.k. LOMA-grupp, som hanterar operativa frågor rörande låg- och medelaktivt avfall.

6. ÄGANDE, ANSVAR OCH RISK

- 6.1 Varken detta Ramavtal eller något existerande eller kommande Specialavtal enligt punkten 3 ovan innebär eller ska innebära att SKB tar över äganderätten till avfall från Anläggningen. Äganderätten blir alltså kvar hos ESS.
- 6.2 ESS svarar enligt 13 § strålskyddslagen (1998:220) för att det radioaktiva avfall som uppkommer i Anläggningen hanteras och slutförvaras på ett från strålskyddspunkt tillfredsställande sätt. Detta ansvar kan inte överföras till SKB och detta Ramavtal innebär inte att SKB är villigt att ta på sig detta ansvar. SKB ska dock i den utsträckning som följer av Ramavtalet och/eller Specialavtal vidta de åtgärder som behövs för att ESS skall kunna uppfylla sitt ansvar beträffande slutförvaring av avfallet.
- 6.3 SKB och SSM ska godkänna det avfall från Anläggningen som ska deponeras i SFL eller SFR. SKB ska ha rätt att genomföra kvalitetsrevisioner av hanteringen, behandlingen och förpackningen av avfallet på ESS eller annat företag som ESS anlitar för behandling och förpackning av avfallet. De krav som SKB (eller SSM) ställer för godkännande av avfallet, inklusive typbeskrivningar och krav på emballage, ska alltid preciseras i skriftlig form och delges ESS så snart de fastställts.
- 6.4
- 6.5
- 6.6
- 6.7 Såväl SKB som ESS ska ha de ansvarsförsäkringar som vid var tid krävs enligt tillämplig lag eller annan föreskrift.

7. AVTALSTID

8. FÖRTIDA UPPHÖRANDE OCH OMFÖRHANDLINGSRÄTT

8.1 Uppsägningsrätt för ESS

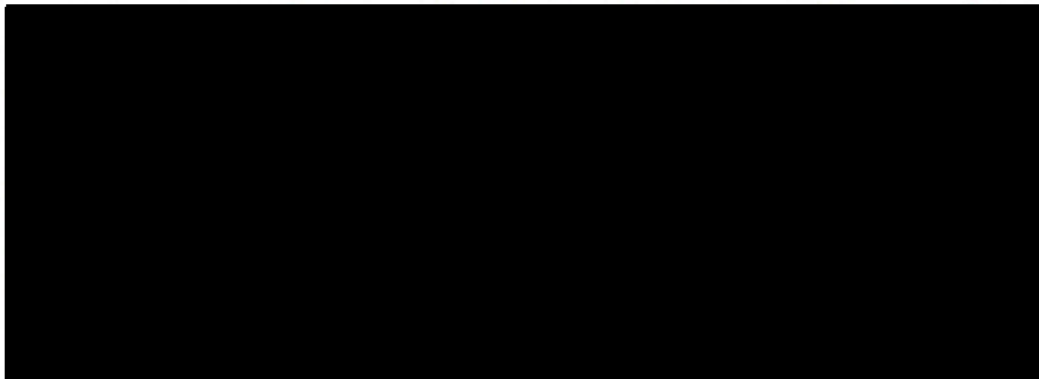
Fram till den tidpunkt då Anläggningen tagits i sådan drift att radioaktivt avfall första gången har genererats vid Anläggningen, har ESS rätt att när som helst skriftligen säga upp detta Ramavtal till upphörande med iakttagande av minst sex (6) månaders uppsägningstid. Därefter kan ESS säga upp avtalet på det sätt och under de förutsättningar som anges i punkterna 7, 8.3 och 10.1.

8.2 Uppsägningsrätt för SKB

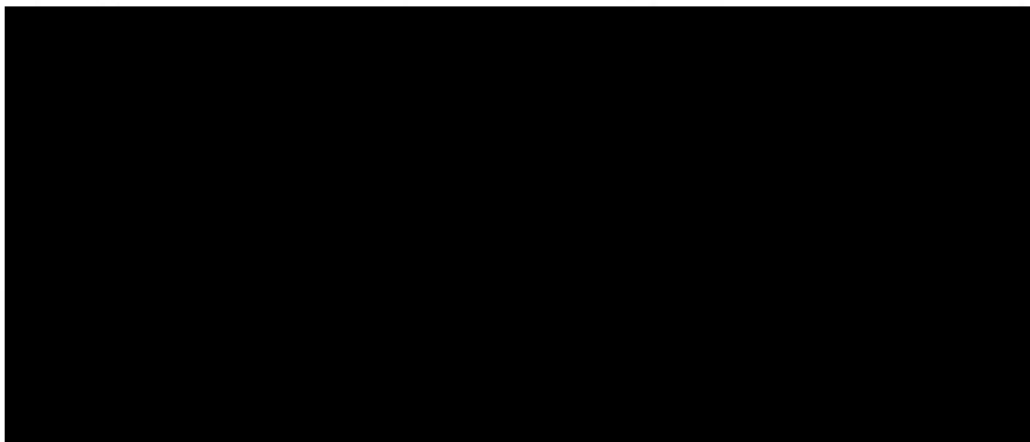
Om mottagandet av viss avfallstyp eller vissa avfallstyper från Anläggningen vid SFL eller SFR visar sig vara tekniskt eller ekonomiskt orimligt av orsaker som SKB inte borde förutsett vid detta Ramavtals undertecknande ("objektivt hinder"), ska SKB utan dröjsmål skriftligen informera ESS härom samt ange orsaken till det objektiva hindret. SKB ska vidta alla skäligen åtgärder för att övervinna det objektiva hindret i fråga. Om Parterna därefter, och efter att ha fört lojala förhandlingar under minst tre (3) månader efter det att ESS mottog information om det objektiva hindret, inte kan enas om en lösning och det objektiva hindret alltjämt föreligger, äger SKB rätt att skriftligen säga upp Ramavtalet med avseende på berörd(a) avfallstyp(er) med en (1) månads uppsägningstid. Om samtliga avfallstyper från Anläggningen omfattas av det objektiva hindret äger SKB säga upp Ramavtalet i dess helhet.

8.3 Ömsesidig omförhandlingsrätt

8.3.1

8.3.2

8.4 Övrigt

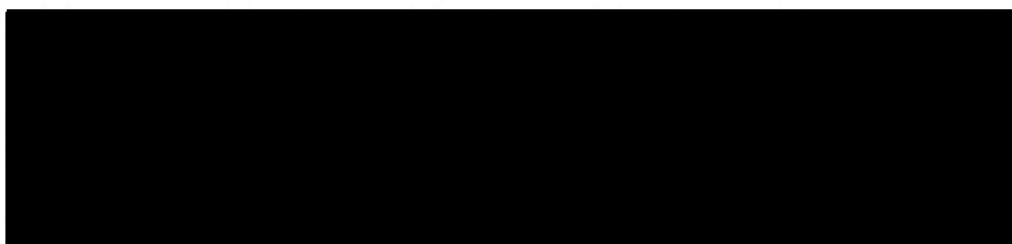
Bestämmelser om uppsägningsrätt av enskilda Specialavtal ska – vid avvikelser från bestämmelserna i punkterna 7 och 8.1-8.3 ovan – gälla istället för sagda bestämmelser i Ramavtalet.

9. FÖLJDER AV AVTALSENLIG UPPSÄGNING

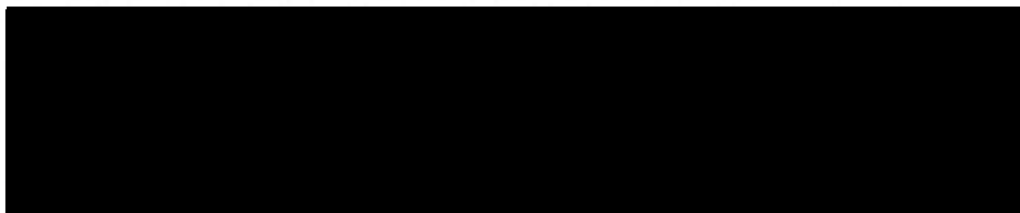
9.1 Om Ramavtalet sägs upp i sin helhet enligt punkterna 7 eller 8 ovan ska detta även innefatta en uppsägning av samtliga Specialavtal som träffats under Ramavtalet, om Parterna inte skriftligen överenskommer om annat.

9.2 Uppsägning enligt bestämmelserna i punkten 7 eller 8 ovan kan dock vara begränsad till viss avfallstyp eller visst förvar (SFL eller SFR), eller avse visst Specialavtal som ingås eller kommer att ingås enligt detta Ramavtal. Om Ramavtalet sägs upp med avseende på viss del eller om uppsägning sker av visst Specialavtal ska Ramavtalet oförändrat fortsätta att tillämpas i samtliga övriga avseenden och (i förekommande fall) på sådana andra Specialavtal som träffats med stöd av Ramavtalet.

9.3

9.4

10. FÖRTIDA UPPHÖRANDE VID AVTALSBROTT

10.1 Vardera Part har rätt att skriftligen säga upp Ramavtalet och/eller Specialavtal till omedelbart upphörande om

(a) den andra Parten väsentligen bryter mot sina åtaganden enligt Ramavtalet eller Specialavtal och inte vidtar rättelse, där sådan är möjlig, inom 30 dagar efter skriftlig begäran därom,

(b) den andra Parten gått i konkurs, trätt i likvidation, förklarat sig inställa eller inställt sina betalningar eller av annan orsak skäligen kan antas vara på obestånd.

10.2

10.3 Vid uppsägning enligt punkten 10.1 ovan har uppsägande Part rätt till ersättning för den direkta skada denne lidit.

11. GENERELL OCH ÖMSESIDIG ANSVARSBEGRÄNSNING

12. INGEN UPPSÄGNINGSRÄTT FÖR DEPONERAT AVFALL

Part har – oberoende av vad som anges om rätt till uppsägning/upphörande i Ramavtalet i övrigt eller i Specialavtal – aldrig rätt att säga upp Ramavtalet eller Specialavtal avseende avfall från Anläggningen som redan deponerats i SFR eller SFL. Parternas rättigheter och skyldigheter enligt detta Ramavtal och tillämpliga Specialavtal ska således fortsätta att gälla utan begränsning i tiden avseende deponerat avfall.

13. FORCE MAJEURE

13.1 Vardera Part har rätt att tillfälligt upphöra med fullgörandet av sina skyldigheter enligt detta Ramavtal eller Specialavtal i den utsträckning fullgörandet hindras av Force Majeure. Med Force Majeure avses följande: Varje omständighet som Part inte kan råda över, såsom allmän arbetskonflikt, eldsvåda, översvämning, radioaktivt utsläpp, krig, mobilisering, annat tvingande myndighetsbeslut eller valutarestriktioner. Nämnade omständigheter utgör Force Majeure endast om deras uppkomst och inverkan på Avtalets fullgörande inte kunde förutses då Avtalet ingicks.

13.2 Omständigheter som anges i punkterna 8.2-8.3 ovan ska inte anses utgöra Force Majeure.

13.3 Part ska vidta alla skäligen åtgärder för att begränsa effekterna av Force Majeure.

13.4 För att en Part ska ha rätt att göra gällande Force Majeure ska denne skriftligen underrätta andra Parten om att Force Majeure inträffat. Underrättelsen ska ske utan dröjsmål efter det att Parten insåg eller bort inse att Force Majeure

föreligger. Fullgörelse av Ramavtalet och/eller Specialavtal ska återupptas så snart det inte längre hindras av Force Majeure.

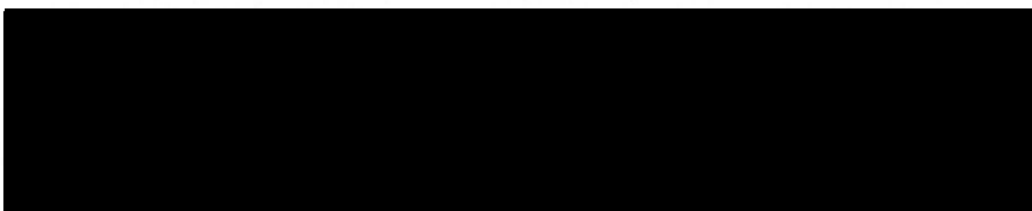
13.5 Om fullgörande av Ramavtalet eller Specialavtal till väsentlig del förhindras för längre tid än tolv (12) månader på grund av Force Majeure äger vardera Parten rätt att utan ersättningsskyldighet säga upp Ramavtalet eller berört Specialavtal.

13.6 Sedan Force Majeure upphört ska den andra Parten underrättas härom.

14. ÖVERLÅTELSE

14.1 Part får inte överlåta sina rättigheter eller skyldigheter enligt Ramavtalet eller Specialavtal utan den andra Partens skriftliga medgivande.

14.2

15. MEDDELANDEN

15.1 Uppsägning, underrättelse eller annat meddelande (av vad slag det vara må) som Part enligt detta Ramavtal eller Specialavtal har att lämna till den andra Parten ska vara i skriftlig form och ställd till Parts postadress enligt vad som anges i ingressen till detta Ramavtal, eller till Parts vid Bolagsverket registrerade postadress (om annan än ovan), eller till sådan annan postadress som Part anvisar.

15.2 Parterna kan i särskilda fall avtala om andra lämpliga tekniska former för skriftligt informationsutbyte.

16. ÄNDRINGAR AV AVTALET

Ändringar eller tillägg till Ramavtalet eller ingånget Specialavtal ska för att vara giltiga vara skriftliga och undertecknade av båda Parter.

17. FULLSTÄNDIG REGLERING

17.1 Ramavtalet, inklusive ingångna Specialavtal, utgör den fullständiga regleringen mellan Parterna av de frågor som Ramavtalet berör. Alla skriftliga eller muntliga åtaganden som föregått Ramavtalet och ingångna Specialavtal har ersatts härav.

17.2 För det fall en författning som det refereras till i detta Ramavtal eller i Specialavtal ändras eller upphör att gälla eller ersätts av annan författning, ska Avtalet i aktuell del tillämpas så att dess syften så långt som möjligt kan fullföljas utan att kostnads- och ansvarsfördelningen mellan Parterna rubbas. Denna punkt gäller på motsvarande sätt om en myndighet som det hänvisas till i Ramavtalet eller Specialavtal får nytt namn eller ny organisation eller om myndighetens uppgifter flyttas till annan myndighet.

18. TILLÄMPLIG LAG OCH TVISTLÖSNING

- 18.1 Svensk rätt ska tillämpas på Ramavtalet och Specialavtal.
- 18.2 Tvister som uppstår i anledning av detta Ramavtal eller Specialavtal ska slutligt avgöras genom skiljedom enligt Skiljedomregler för Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut. Skiljenämnden ska bestå av tre skiljemän. Skiljeförfarandets säte ska vara Stockholm. Språket för förfarandet ska vara svenska.
- 18.3 Skiljeförfarande som påkallats med hänvisning till denna skiljeklausul omfattas av sekretess. Sekretessen omfattar all information som framkommer under förfarandet liksom beslut eller skiljedom som meddelas i anledning av förfarandet. Information som omfattas av sekretess får inte i någon form vidarebefordras till tredje part utan den andra partens skriftliga samtycke. Utan hinder därav äger dock Part att utlämna sådan information (inklusive beslut eller skiljedom) till myndighet, domstol eller annan tredje man om detta krävs för att Part ska kunna ta tillvara sin rätt eller sådan information som Part enligt lag eller ägarstatuter är skyldig att utlämna.

Detta Ramavtal har upprättats i två (2) originalexemplar, varav Parterna tagit var sitt.

Plats: *Stockholm*

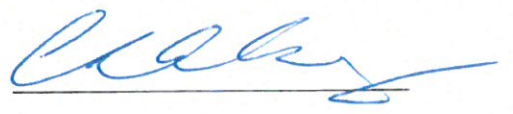
Datum: *2016-08-16*

SVENSK KÄRNBRÄNSLE-
HANTERING AB

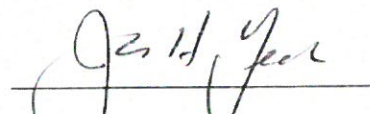
Plats: *13 July 2016*

Datum: *Lund*

EUROPEAN SPALLATION
SOURCE ERIC

Christopher Eckerberg

James Tech